

Олімпійська хартія - основний правовий документ олімпійського спорту

Робота Олімпійського руху регламентована Олімпійською хартією – документом конституційного характеру. Хартія визначає межі роботи МОК, а також цінності організації і обов'язки чланів «олімпійської сім'ї».

Основи Олімпійської хартії були розроблені П'єром де Кубертенем. Перша редакція цього документу була затверджена в червні 1894 р. в Парижі на Міжнародному атлетичному конгресі (що увійшов до історії як I Міжнародний Олімпійський конгрес).

Даний документ розпочинається наступним параграфом: «Олімпійська хартія - це збірка фундаментальних принципів Олімпізму, правил та роз'яснень, затверджених Міжнародним олімпійським комітетом (МОК). Вона регламентує організацію, дію та процеси Олімпійського руху і визначає умови проведення Олімпійських ігор.

По суті, Олімпійська хартія виконує три основних завдання:

а) Олімпійська хартія, як основний інструмент конституційного характеру визначає та відроджує фундаментальні принципи та невід'ємні цінності Олімпізму.

б) Олімпійська хартія - це і статут Міжнародного олімпійського комітету.

в) Окрім того, Олімпійська хартія визначає основні права і обов'язки трьох головних ланок Олімпійського руху, а саме: Міжнародного олімпійського комітету, міжнародних федерацій та національних олімпійських комітетів, а також організаційних комітетів Олімпійських ігор, які повинні дотримуватись Олімпійської хартії». (МОК, 2013)

У першому варіанті цього документу (1894 р.) передусім було зафіксовано, що на користь моралі Міжнародний конгрес і окремі країни вважають необхідним відродити на міжнародній основі Ігри в сучасній формі, але з дотриманням стародавніх традицій. Відзначалося, що до участі в цих Іграх слід запрошувати спортивні об'єднання усіх країн і що кожна країна може бути представлена тільки своїми громадянами. Встановлювалося, що перед Олімпійськими іграми, які проводитимуться кожні чотири роки, окремі країни повинні проводити відбіркові або попередні змагання для того, щоб країни були представлені кращими спортсменами. Перераховувалися види спорту і спортивні дисципліни, що включались в програму Олімпійських ігор (біг, стрибки, метання диску - в легкій атлетиці, важка атлетика, вітрильний спорт, плавання, веслування, фехтування, боротьба, бокс, кінний спорт, гімнастика, велосипедний спорт, спортивна стрільба, ковзанярський спорт). В Олімпійській хартії визначалося, що, за винятком фехтування, в змаганнях на Олімпійських іграх з усіх інших видів спорту можуть брати участь тільки аматори, а, для кого спорт є професією, не можуть приймають участі в олімпійських змаганнях.

У додатку до цього документу давалося роз'яснення відносно поняття "аматорство" в олімпійському спорті. Статус спортсмена-любителя

визначався таким чином: "це людина, котра ніколи не брала участі в професійних змаганнях, за які отримувала би матеріальну винагороду, і ніколи не була викладачем фізичного виховання". Також відзначалося: "До змагань не допускаються ті, хто професійно займається спортом, і ті, хто отримував у минулому або отримує зараз грошову винагороду за заняття спортом. Саме тому на Олімпійських іграх ніколи не можна призначати грошові призи, а можна вручати тільки почесні нагороди".

У Хартії обговорювалося, що МОК має право не допускати до участі в змаганнях на Іграх тих, хто коли-небудь виступав проти олімпійської ідеї або проти ідеї сучасних Олімпійських ігор. Відповідно до Олімпійської хартії на МОК покладалось регулярне проведення Ігор, а також турбота про те, щоб вони були усе більш гідними їх славної історії і високих ідеалів. Крім того, на МОК покладалось керівництво любительським спортивним рухом, сприяння поглибленню дружби між спортсменами, заохочення зростання числа організацій, сприяючих проведенню змагань спортсменів-аматорів. Надалі в Олімпійську хартію вносились зміни і доповнення (іноді досить значні). Проте ці зміни не вступали в протиріччя із засадничими принципами олімпізму, запропонованими Пьером де Кубертенем, які він послідовно відстоював і протягом усього періоду діяльності на посаді президента МОК, і надалі - до кінця свого життя. Особливо помітним змінам піддавалися в Олімпійській хартії такі поняття, як "любительство" в спорті, "спортсмен-аматор" і т.д. тому Пьер де Кубертен через об'єктивні причини був вимушений стати прибічником аматорства в олімпійському спорті. Це практично означало визначення олімпійського спорту як елітарного захоплення, що охоплює відносно вузькі прошарки тодішнього суспільства. За станом на першу половину 2014 р. діє Олімпійська хартія (у редакції, яка набула чинності з 9 вересня 2013 р.). В цілому Олімпійська хартія виконує три основні завдання: як головний інструмент, що має характер основного закону, регламентує засадничі принципи і невід'ємні цінності олімпізму; є статутом МОК; визначає основні права і обов'язки трьох головних складових міжнародного олімпійського руху - Міжнародного олімпійського комітету, міжнародних спортивних федерацій і національних олімпійських комітетів, а також організаційних комітетів з проведення Олімпійських ігор, які зобов'язані виконувати положення Олімпійської хартії. У своїй структурі, окрім преамбули та основних принципів Олімпізму містить шість основних розділів, перший з яких – «Олімпійський рух» (далі ОР), розкриває сутність основних складових цього явища та їх зміст (Склад і загальна організація ОР, місія і роль МОК, Олімпійський конгрес, Олімпійська солідарність, Олімпійські ігри, Олімпійська символіка та ін.). В розділі II Олімпійської хартії ("Міжнародний олімпійський комітет") відображені юридичний статус МОК, членство в МОК, у тому числі питання комплектування МОК, порядок обрання його членів і їх обов'язки; представлена організаційна структура МОК (сесія МОК, виконком МОК, президент МОК, комісії МОК); викладені заходи і санкції, які можуть бути застосовані сесією МОК, виконкомом МОК або Дисциплінарною комісією МОК у випадках порушення Олімпійської

хартії, Всесвітнього антидопінгового кодексу або будь-якого іншого нормативного акту відносно членів МОК, почесного президента МОК, почесних членів МОК, міжнародних спортивних федерацій і їх асоціацій, національних олімпійських комітетів і їх асоціацій, міст-організаторів Олімпійських ігор, оргкомітетів по їх проведенню, місткандидатів на проведення Олімпійських ігор, інших визнаних МОК асоціацій і організацій, індивідуальних спортсменів і команд, інших осіб, аккредитованих на Олімпійських іграх. У правилі 23 Олімпійської хартії вказано, що офіційними мовами МОКу є французька і англійська, а також відзначено, що на усіх сесіях МОК має бути організований синхронний переклад на французьку, англійську, німецьку, іспанську, російську і арабську мови. Розділ III Олімпійської хартії ("Міжнародні спортивні федерації") присвячений опису ролі МСФ, їх місії в олімпійському русі і умов їх визнання МОКом. В розділі IV Олімпійської хартії - "Національні олімпійські комітети" - представлений матеріал, що відображає роль і місію цих організацій в олімпійському русі, склад НОКу, його права і обов'язки. Розділ V Олімпійської хартії ("Олімпійські ігри") містить 27 правил, які описують проведення, організацію і керівництво Олімпійськими іграми; участь в Олімпійських іграх; програму Олімпійських ігор; молодіжний табір, протокол. Правила 32-40 охоплюють терміни і порядок проведення Олімпійських ігор, вибори міста-організатора, задачі оргкомітету Ігор і порядок його діяльності, функції Координаційної комісії МОК з Олімпійських ігор і взаємодія між МОК, оргкомітетами Ігор, міжнародними спортивними федераціями і національними олімпійськими комітетами, а також питання, пов'язані з організацією Олімпійського селища (для проживання в одному місці спортсменів, що беруть участь в Іграх, офіційних осіб і персоналу команд), і з культурною програмою, що забезпечує оргкомітет під час Олімпійських ігор. Правила 41-44 основну увагу зосереджують на Кодексі допуску спортсменів на Ігри, громадянстві учасників Олімпійських ігор, вікових аспектах, порядку і термінам розсилки усім визнаним МОКом національним олімпійським комітетам запрошень для участі в Іграх і подачі НОК заявок на участь в Олімпійських іграх. Правилем 43 Олімпійської хартії передбачено, що Антидопінговий кодекс є обов'язковим для усього Олімпійського руху. Правила 45-48 містять опис порядку формування програм Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор (по видах спорту, дисциплінах і видах змагань). Відмічено, що відбір видів спорту для програми ІО, а також визначення критеріїв і умов для включення виду спорту в програму Олімпійських ігор є прерогативою сесії МОК. Вказано, що в програму Ігор включаються і залишаються в ній тільки ті види спорту, які (в особі відповідних міжнародних спортивних федерацій) приймають Всесвітній антидопінговий кодекс і керуються ним. Рішення про включення в програму Ігор тієї або іншої дисципліни або виду змагань є прерогативою виконкому МОК.

У правилі 46 висвітлюються технічні положення, що стосуються повноважень і діяльності міжнародних спортивних федерацій на Олімпійських іграх (кожна МСФ відповідає за технічний контроль і

керівництво своїм видом спорту, стежить за тим, щоб правилам відповідної міжнародної спортивної федерації повністю відповідали усі технічні елементи, включаючи розклад змагань, місця їх проведення і місця для тренування спортсменів і усе устаткування). У правилах 49-50 відображені питання, пов'язані з висвітленням Олімпійських ігор засобами масової інформації, порядком випуску видань, що відносяться до Ігор, а також порядком і умовами розміщення реклами (включаючи заборону будь-якої реклами комерційного характеру на стадіонах, в місцях проведення олімпійських змагань і на інших спортивних аренах і заборона будь-якої політичної, релігійної або расової пропаганди на олімпійських об'єктах і в інших місцях проведення змагань Олімпійських ігор).

Правило 51 безпосередньо стосується протоколу результатів змагань. Усі наступні (52-58) включають використання олімпійського прапора та вогню. Церемонії відкриття. Нагородження та закриття Ігор та деякі інші моменти. У розділ VI «Міри і санкції, дисциплінарні процедури і вирішення спірних питань» йдеться про перелік тих санкцій, які можуть бути прийняті Сесією, Виконкомом МОК або дисциплінарною комісією у разі будь-якого порушення Олімпійської хартії, Всесвітнього антидопінгового кодексу або будь-якого іншого нормативного акту.